



مروری بر تأثیرات ممنوعیت‌های عزاداری حسینی در جمهوری آذربایجان

فضاسازی برای جلوگیری از تجمع عظیم عاشورایی در امام زاده شهر گنجه همچون واقعه "نارداران" در سال ۲۰۱۵ موجب ازدحام بیشتر مراسم‌های عزاداری حسینی در داخل مساجد در محرم سال جاری شد.

به گزارش آران نیوز به نقل از گروه بین‌الملل خبرگزاری **تسنیم**، در محرم سال جاری، حکومت لائیک جمهوری آذربایجان ممنوعیت‌هایی را که از سال‌های قبل بر عزاداری حسینی در این کشور اعمال کرده بود، بیش از پیش تشدید کرد و حتی فراتر از قوانین محدودیت‌زا و ممنوع‌کننده‌ای که در سال‌های گذشته در مجلس این کشور وضع شده بود، امسال ممنوعیت‌های "فراقانونی" نیز برای عزاداری حسینی در جمهوری آذربایجان اعمال شد. دولت جمهوری آذربایجان حتی وارد امور درونی و وجدانی شهروندان این کشور شد و مبارز قربانلی، رئیس کمیته دولتی امور گروه‌های دینی جمهوری آذربایجان دستور داد: "نباید به فتواهای علمای سایر کشورها در جمهوری آذربایجان عمل شود!"

در بدعتی منحصر به فرد، اداره مسلمانان قفقاز به عنوان یک سازمان حکومتی، تلاش کرد نقش "مرجع دینی" را به عهده بگیرد و در این راستا به صدور دستور العمل برای نحوه برگزاری مراسم‌های عزاداری ماه محرم پرداخت و نام این دستورالعمل حکومتی را "فتوا" گذاشت.

اداره مسلمانان قفقاز در "فتوای خود" تأکید کرد: حضور کودکان در مراسم‌های عزاداری مقبول نیست! «اداره مسلمانان قفقاز» و «کمیته دولتی امور گروه‌های دینی» جمهوری به این دستورالعمل‌ها بسنده نکردند و با برگزاری همایش‌های متعدد در شهرهای مختلف جمهوری آذربایجان تلاش کردند برگزاری سنت عزاداری را "صدمه زدن انسان به خود" قلمداد کنند و به بهانه "نفی و نهی قمه زدن و زنجیر زدن و وارد کردن صدمه به خود"، بطور مستمر تأکید کردند که مردم جمهوری آذربایجان نباید در محرم و عاشورا به خودشان زیان بزنند! حال آنکه عمل ناپسند و حرام قمه زدن در عمل، در جمهوری آذربایجان رایج نیست و مقامات باکو، عملی را نفی و نهی می‌کردند که در این کشور تقریباً هیچ وجود خارجی ندارد و در واقع، مقامات باکو نفی "قمه زدن و خرافات" را بهانه‌ای برای خطرناک و خرافه قلمداد کردن عزاداری و نیز نهی مردم از عزاداری حسینی قرار داده‌اند و بطور زیربستی و مودیانه این تفکر وهابی را تبلیغ می‌کنند که مراسم عزاداری "خرافه گرایی" است. در چارچوب فضاسازی دولت جمهوری آذربایجان برای محدودسازی برگزاری آیین‌های ماه محرم در این کشور، الله شکور پاشازاده، رئیس اداره مسلمانان قفقاز، "عوامل خارجی" را به طراحی اغتشاش در جمهوری آذربایجان در روزهای ماه محرم متهم کرد و گفت: این روزها بخصوص می‌خواهند با استفاده از عاشورا و روزهای عزا، اغتشاش کنند و میان ملت‌ها نفاق بیاندازند. البته، این‌ها اقدامات گروه‌هایی است که از خارج تامین مالی و هدایت می‌شوند، اما، ملت ما همیشه هوشیار است و حقایق را بخوبی می‌داند.

در همین راستا، شبکه تلویزیونی "رئال تی وی" جمهوری آذربایجان خبر داد، در فتوای "اداره مسلمانان قفقاز" که میرجعفر ایوب اف، امام "مسجد تازه پیر" باکو آن را در "نشست ویژه اعلام مقررات ماه محرم" قرائت کرد، آمده است: خروج از مراکز عبادت برای راهپیمایی دستجمعی و آوردن وسایل خسارت زدن به خود و دیگران، همچنین آوردن نمادها و پرچم سایر کشورها به مراسم‌ها ممنوع است.

"اداره مسلمانان قفقاز" همچنین اجرای آیین‌های عزاداری را صرفاً در صلاحیت افراد تعیین شده توسط این اداره اعلام و تأکید کرده است که خطباء و امامان مساجد جمهوری آذربایجان نیز باید خطبه‌ها را از روی متن واحد تهیه شده از طرف این اداره بیان کنند.

در اطلاعیه "اداره مسلمانان قفقاز" تأکید شد: بیان شعارهای مخالف نظام لائیک و مخالف قانون اساسی، فراخوان شهروندان به نافرمانی در مقابل دولت تحت پوشش دین و تحریک درگیری مذهبی و قومی محکوم است و دولت با دادن پاسخ شایسته به آن، اجازه نخواهد داد نیروهای حيله گر از عزاداری امام حسین (ع) برای اهداف سیاسی خود استفاده کنند.

اداره مسلمانان قفقاز همچنین در راستای هشدارهای "سرویس امنیت دولتی" جمهوری آذربایجان، دینداران و روحانیون را به هوشیاری در مقابل نیروهای فراخواند که با سوء استفاده از مراسم‌های محرم برای ایجاد درگیری و برهم زدن ثبات موجود در جمهوری آذربایجان تلاش می‌کنند!! روحانیون و دینداران باید به حافظان آسایش (نیروهای امنیتی و پلیس) در جلوگیری از هرگونه خرابکاری کمک کنند.

اداره مسلمانان قفقاز پیروان تمامی مذاهب را به حضور مشترک در مراسم‌های عزاداری امام حسین (ع) صرف نظر از تفاوت‌های مذهبی و دعا کردن به روح شهدای قره باغ و خوجالی به موازات دعا برای امام حسین (ع) و شهدای کربلا فرا می‌خواند و شورای قضات اداره مسلمانان قفقاز همچنین با فرستادن رحمت برای روح حیدرعلی اف، رئیس جمهوری پیشین آذربایجان، الهام علی اف، رئیس جمهوری کنونی این کشور را ضامن

ارزش‌های تساهل و چندفرهنگ‌گرایی و مدافع همبستگی اسلامی معرفی کرده و موفقیت در فعالیت‌هایش را از خداوند مسألت می‌کند!

همچنین، در چارچوب سیاست باکو برای محدودسازی برگزاری عزاداری‌های حسینی در جمهوری آذربایجان، سیاووش نوروزوف، رئیس کمیته امور گروه‌های دینی و اتحادیه‌های اجتماعی مجلس جمهوری آذربایجان تأکید کرد: شکل عزاداری‌ها در جمهوری آذربایجان نباید مشابه شکل عزاداری در سایر کشورها باشد و باید عزاداری در جمهوری آذربایجان نوگرایانه باشد!

برای "نوگرایانه" کردن عزاداری در جمهوری آذربایجان، "کمیته دولتی امور گروه‌های دینی" و "اداره مسلمانان قفقاز" همایشی را تحت عنوان "مراسم‌های دینی: سنت‌گرایی و نوگرایی" برگزار کردند که در این همایش انواع و اقسام پیشنهادهای مقامات دولتی و متولیان حکومتی دین برای بدعت‌گذاری‌های سفارش شده از مراکز فکری صهیونیستی و بخصوص "مرکز بین‌المللی چندفرهنگ‌گرایی باکو" مطرح شد تا عزاداری ماه محرم و مراسم‌های تاسوعا و عاشورا را از ماهیت و روح اصلی شیعی‌اش جدا سازند.

متولیان فرهنگی و رسانه‌ها و بخصوص شبکه‌های تلویزیونی باکو همزمان با آغاز ماه محرم، پویش رقص ابتدایی دو منظوره‌ای را با نام "رقص با ترانه تو را می‌گویند" (سنی دئیرلر) را تبلیغ می‌کردند که هدف آن از یک سو، تحریکات قومی ضدایرانی و از سوی دیگر هتک حرمت ایام عزاداری ماه محرم بود که در این چارچوب رسانه‌های باکو از رقصیدن سرشناسان و مشاهیر فکری و فرهنگی و سیاسی باکو با این ترانه خبر می‌دادند و فیلم‌ها و عکس‌های آن را در سطح گسترده پخش می‌کردند و به زعم خودشان این را القاء می‌کردند که "آذربایجانی‌های سراسر جهان در حال رقص با ترانه "سنی دئیرلر" (تو را می‌گویند)، هستند.

همچنین، در دوازدهم سپتامبر، در دومین روز از ماه محرم وزیر آموزش جمهوری آذربایجان به مدیران مدارس این کشور هشدار داد در روز عاشورا از غیبت دانش آموزان بطور جدی جلوگیری کنند. در حالی که در سال‌های گذشته، اختراها و هشدارها برای جلوگیری از حضور دانش آموزان جمهوری آذربایجان در مراسم عاشورا، دستکم در سطح وزیر آموزش مطرح نمی‌شد و بطور پنهانی به مدیران مدارس ابلاغ می‌شد و حتی در مواردی فرمانداران و روسای ادارات آموزش نخبوان و گنجه برای جلوگیری از حضور دانش آموزان در مراسم عاشورا، تعطیلی آخر هفته را نیز لغو کرده بودند، اما امسال جیحون بایراموف، وزیر آموزش جمهوری آذربایجان، رأساً وارد گود شد و گفت: اساسی‌ترین وظیفه دانش آموزان حضور در مدرسه و درس خواندن است. ما درک می‌کنیم که مدیران مدارس بطور جدی به این موضوع توجه خواهند کرد. مدیریت مدرسه و مدیران مقاطع تحصیلی و معلمان و والدین به همراه یکدیگر باید به "طفره رفتن" دانش آموزان از درس توجه داشته باشند. فکر می‌کنیم که این پیام‌ها را مدیران مدارس به والدین خواهند رساند. والدین نیز باید حضور دانش آموزان در مدارس را (در روز عاشورا) تأمین کنند.

اما، مهمترین ترفند باکو برای محدود کردن برگزاری عزاداری‌های ماه محرم سال جاری، امنیتی کردن فضای این کشور از چهار ماه مانده به ایام محرم بود.

بطوری که از ابتدای ماه ژوئن، پس از سوء قصد مسلحانه به المار ولی اف، فرماندار شهر گنجه که در سال‌های گذشته به شدت برای جلوگیری از برگزاری تجمع عظیم مردمی در امام زاده شهر گنجه در روزهای تاسوعا و عاشورا تلاش ناموفق می‌کرد، قدرت حسنقلی اف، نماینده مجلس و یکی از سخنگویان غیر رسمی سناریوهای امنیتی در جمهوری آذربایجان، ادعا کرد احتمال بروز اغتشاش در پاییز در این کشور وجود دارد!

حسنقلی اف وقایع شهر گنجه را به احتمال اغتشاش در شهر گنجه ارتباط داد و ناخواسته فاش کرد شرایط خفقانی که وزارت کشور و سرویس امنیت دولتی جمهوری آذربایجان با همکاری "کمیته دولتی امور گروه‌های دینی" و "اداره مسلمانان قفقاز" برای آن فضا سازی رسانه‌ای و امنیتی می‌کند، در ارتباط با ایام ماه محرم است و دولت جمهوری آذربایجان قصد دارد از وقایع گنجه برای محدود ساختن برگزاری آیین‌های عزاداری و تشکیل هیات‌های حسینی سوء استفاده کند.

بر اساس همین سناریو، دستکم هفت تن از فعالان شیعی گنجه و سایر مناطق جمهوری آذربایجان در عملیات مشترک نیروهای وزارت کشور و سرویس امنیت دولتی جمهوری آذربایجان در ارتباط با وقایع شهر گنجه از ماه ژوئن تا سپتامبر، یعنی ایام نزدیک به شروع ماه محرم به شهادت رسیدند و دهها تن نیز بازداشت و روانه زندان شدند.

در چارچوب تدابیر دولت جمهوری آذربایجان برای محدودسازی برگزاری مراسم‌های عزاداری ماه محرم در این کشور، روزنامه ینی مساوات چاپ باکو در روز هفتم سپتامبر، سه روز مانده به شروع ماه محرم، از آماده باش کامل سازمان‌های انتظامی و امنیتی و برگزاری نشست ویژه "وزارت کشور" و "کمیته دولتی امور گروه‌های دینی" جمهوری آذربایجان برای هماهنگی در زمینه "تأمین آرامش" روز عاشورا در جمهوری آذربایجان خبر داد. پایگاه اینترنتی روزنامه ینی مساوات نوشت: پیش‌تر در نشست "شورای قضات" اداره مسلمانان قفقاز، درباره احتمال خرابکاری در روز عاشورا هشدار داده شده بود. همچنین مقامات "کمیته دولتی امور گروه‌های دینی" درباره احتمال خرابکاری در روز عاشورا هشدار داده‌اند. در

روز یازدهم سپتامبر، ماه محرم آغاز می‌شود و عزاداری روز عاشورا نیز در بیستم سپتامبر برگزار خواهد شد. در روز ششم سپتامبر، اداره پلیس شهر باکو و کمیته دولتی امور گروه‌های دینی نشست مشترکی برگزار کردند. در این نشست، سیاووش حیدروف، معاون کمیته دولتی امور گروه‌های دینی و مقامات اداره پلیس شهر باکو حضور داشتند.

کمیته دولتی امور گروه‌های دینی اعلام کرد در این نشست، اوضاع دینی در جمهوری آذربایجان و فرایندها و تمایلات موجود در این بخش و تهدیدات دینی ناشی از برخی کشورهای خارجی و مراکز تحت کنترل آنها بررسی شد.

در همین نشست امنیتی ویژه محرم، سیاووش حیدروف، معاون کمیته دولتی امور گروه‌های دینی جمهوری آذربایجان گفت: کمیته دولتی امور گروه‌های دینی در زمینه مبارزه با افراط‌گرایی و تندروی دینی، با سایر سازمان‌ها از جمله سازمان‌های انتظامی همکاری نزدیکی دارد و در مبارزه پیشگیرانه با تندروی دینی، در موارد ضروری بر اتخاذ تدابیر پیشگیرانه تاکید دارد. اتخاذ تدابیر لازم درباره افرادی که تحت تاثیر ایدئولوژی‌های دینی زیان بار قرار گرفته‌اند و بازپروری آنها به منظور بازگشت به جامعه ضروری است.

ژنرال سهلاب باقروف، معاون پلیس باکو نیز با تاکید بر ضرورت همکاری با سازمان‌های ذیربط از جمله "کمیته دولتی امور گروه‌های دینی" در زمینه مبارزه با "تندروی دینی" و ضرورت مبادله اطلاعات و تقویت همکاری گفت: در این زمینه نتایج مثبتی حاصل شده و تدابیر لازم برای حفظ آرامش اجتماعی سیاسی در ماه محرم اتخاذ شده است.

ینی مساوات همچنین خبر داد: در پنجم سپتامبر نیز کمیته دولتی امور گروه‌های دینی، اداره مسلمانان قفقاز و فرمانداری‌های شهرهای لنکران و ماسالی (در جنوب جمهوری آذربایجان)، نشستی با عنوان "مراسم‌های دینی؛ سنتی بودن و نوگرایی" برگزار کردند.

در این نشست، مبارز قربانلی، رئیس کمیته دولتی امور گروه‌های دینی تاکید کرد باید "فتوای" شورای قضات اداره مسلمانان قفقاز با جدیت رعایت شود و مراسم‌های دینی باید فقط در داخل مساجد برگزار شوند. در همایش‌های قبلی درباره ماه محرم نیز مقامات اداره مسلمانان قفقاز و کمیته دولتی امور گروه‌های درباره احتمال خرابکاری در مجالس ماه محرم هشدار داده شده است. گرچه، در روز عاشورا که پرازدهام ترین مراسم در کشور محسوب می‌شود، پلیس و سازمان‌های ذیربط در حالت فوق العاده فعالیت می‌کنند، اما هشدارهای مکرر در سال جاری، خواه ناخواه حوادث ماه ژوئن در شهر گنجه و حوادث پس از آن را یادآوری می‌کنند. اما، کارشناسانی که ما با آنها صحبت کرده‌ایم، می‌گویند با هیچ فراخوان یا احتمال سخنرانی‌های اعتراض آمیز در روز عاشورا امسال مواجه نشده‌اند. در هر شرایطی، این همه حساسیت سازمان‌های دولتی و اداره‌های امور دینی به مراسم‌های روز عاشورا، خواه ناخواه جلب توجه می‌کند. به هر حال، این بار حساسیت ویژه و آماده باش مطلوب است!

اما، اوج تدابیر امنیتی و طراحی‌های انجام شده در باکو در ارتباط با تلاش‌ها برای محدود ساختن برگزاری مراسم‌های ماه محرم یا ارزیابی ماهیت و وسعت آن، در سفر بی سابقه و طولانی مدت آویگدور لیبرمن، وزیر جنگ رژیم صهیونیستی به جمهوری آذربایجان طی سیزدهم تا هجدهم سپتامبر یعنی از سوم تا هفتم ماه محرم، مشاهده شد.

لیبرمن در چارچوب همین سفر، عالیرتبه‌ترین ژنرال‌های جمهوری آذربایجان یعنی ژنرال ذاکر حسن اف و ژنرال رامیل اوسوب اف، وزرای دفاع و کشور را به همراه خود به روستای "قیرمیزی قصبه"، محل سکونت متراکم یهودیان در شهرستان "قبا" در شمال جمهوری آذربایجان برد تا بطور نمادین، هم زمان با ایام عزای ماه محرم، در جشن صهیونیست‌ها در یکی از کنیسه‌های این قصبه به مناسبت عید سال نوی یهودی حضور یابند. گرچه تصور وزرای کشور و دفاع جمهوری آذربایجان این بود که خبر و عکسی از حضور آنها در جشن "روش هاشانا" در ایام محرم منتشر نخواهد شد، اما صهیونیست‌ها مطابق خصلت همیشگی خود، به دوستانشان خیانت کردند و آنها را در وضعیت "عمل انجام شده" قرار دادند.

عکس حضور ژنرال رامیل اوسوب اف و ژنرال ذاکر حسن اف در کنیسه یهودیان در حالی که کلاه یهودی بر سرشان گذاشته شده بود، در صفحه فیسبوک "یوری نافتالی اف"، رئیس جمعیت یهودیان کوهستانی منتشر شد که پس از انتقادات شدید مطرح شده در جامعه، وی در عذری بدتر از گناه، تاکید کرد: لیبرمن و سایر میهمانان، هم به کنیسه و هم در به زیارتگاه "6 گنبد" آمدند و جشنی ویژه (همزمان با ایام عزاداری ماه محرم) گرفتیم. میهمانان اسرائیلی خواستار سفر به روستای "قیرمیزی قصبه" شده بودند و وزرای دفاع و کشور جمهوری آذربایجان نیز آنها را همراهی کردند.

با تمامی تدابیر و طرح‌های اندیشیده شده برای محدودسازی عزاداری‌های ماه محرم در جمهوری آذربایجان، دولت باکو امسال فقط توانست از شکل‌گیری تجمع عظیم در امام زاده شهر گنجه و اطراف آن جلوگیری کند و همچنین ظلم بر مردم لنکران و نخجوان را نیز با جلوگیری از تجمع عظیم عاشورایی در این مناطق تداوم بخشد. اما، با این حال، مردم جمهوری آذربایجان توانستند در چنبره محدودیت‌های دولت لائیک نیز، عزاداری‌های خود

را برگزار کنند که به نوعی یادآور دشواری‌های عزاداری در جمهوری آذربایجان در دوره حاکمیت رژیم الحادی کمونیستی است.

البته، "کمیته دولتی امور گروه‌های دینی" جمهوری آذربایجان در گزارش جمع بندی خود درباره نحوه برگزاری مراسم‌های ماه محرم در این جمهوری، ضمن اشاره به مواردی از دریافت "گزارش‌هایی مردمی" درباره مجالس عزای تشکیل شده در منازل و جلوگیری از ادامه آن مجالس عزاء، از اینکه دولت باکو توانست در مراسم‌های امسال از حضور کودکان و دانش آموزان جلوگیری کند و از نظر این کمیته "مطالب خارج از دین" در مجالس عزاداری مطرح نشد، ابراز خشنودی کرد.

برغم این، واقعیت آن است که همانطور که پس از یورش نیروهای امنیتی دولت جمهوری آذربایجان به نارداران در نوامبر و دسامبر سال 2015، برای جلوگیری از شکل گیری تجمع عظیم عاشورایی در نارداران که در ظاهر از نظر باکو سیاستی موفق بود، اما در واقع بنا بر وعده الهی "و مکروا و مکرالله" موجب منتقل شدن تجمع عظیم عاشورایی نارداران به اطراف مسجد مشهدی داداش در مرکز باکو شد و لائیک‌ها و چندفرهنگ گرایان نیز هنوز نتوانسته‌اند راهی برای مقابله با آن بیابند، فضا سازی برای جلوگیری از تجمع عظیم عاشورایی در امام زاده شهر گنجه نیز موجب پرازدحام‌تر شدن مراسم‌های عزاداری حسینی در داخل مساجد شهر گنجه در محرم سال جاری شد و عزادارانی که مجبور بودند سوگواری برای سالار شهیدان را فقط در درون چهار دیواری مساجد برگزار کنند، بیش از پیش متوجه مفهوم مظلومیت و ضرورت مقابله با ظالم کرد.